

סינמטקים

הצרפתי שבכולם

במרכז תוכנית הודש מאי של שלושת הסינמטקים, תל-אביב, חיפה וירושלים, כתריסר סרטים של הבמאי הצרפתי רנה

ושכל יעודם הוא לאסוף אבק בכבוד. כבוד אכן היה לו לרנה קלר. הוא היה איש הקולנוע היחידי עד היום שהתקבל לתוך החבורה הנבחרת והסנונית ביותר של התרבות בארצו, הלא היא הר אקדמיה הצרפתית. הוא היה חבר-כבוד של התורה המלכותית לאמנויות באנגליה. הוא

רוניקה לייק ב"נישאתי למכשפה" של רנה קלר
אהבה ופאנטסיה

קלר, שהלך לעולמו בגיל 82, לפני שיבעה שבועות. זאת הזדמנות נאותה לעשות הכרה מחדש עם במאי, שבשנים האחרונות לא זכה לתשומת-לב מתאימה — אולי משום שכבר 15 שנה לא עשה סרט, ואולי משום שהגל החדש הצרפתי החליט ל- העמיד אותו על המדפים הגבוהים, אלה המיועדים ליצירות שיצאו מן האופנה

..הזיכרון הפורה" ייצג את

פילסטין בפסטיבל הסרטים בקאן

איגוד המבקרים הצרפתי החליט שנמאס לו להמתין להחלטות האו"ם בקשר להקמת מדינות חדשות, ונטל את היוזמה בידיים: במסיגרת שבוע-הביקורת, הנערך, כמו בכל שנה, בפסטיבל הסרטים בקאן, נכלל סרט אחד בשם "הזיכרון הפורה", המזוהה על-ידי המארגנים כ"סרט פלסטיני" (בדומה לסרטים המייצגים את ארה"ב או גרמניה). זאת, כנראה, תוצאה של הפיכת-חצר באיגוד המבקרים בצרפת, שבשקבתיה נכנסו לוועד של האיגוד הרבה מבקרי-קולנוע חברי המפלגה הקומוניסטית, והם מהווים היום את הרוב המכריע.

ואכן, כאשר נשאל אחד ממבקרים אלה, סמואל לאשוי (מבקר הביטאון הקומוניסטי "הומניטה-דימאנש"), כיצד זה הוחלט לציין כארץ המוצא של הסרט הזה מדינה שאינה קיימת, השיב: "לפי מיטב ידיעתי קיימת מדינה גדולה בשם פלסטין, שהיא כרגע כבושה בידי זרים."

אשר לסרט עצמו, הוא בויים על-ידי מישל כליפי, בן נצרת, שנולד ב-1950. כליפי חי ועובד היום בבליה, אבל סרט זה מוקדש לבעיות ארץ הולדתו, ולייתר דיוק, לבעיות האשה בתוך החברה הערבית. הסרט מורכב משני ראיונות עם שתי נשים פלסטיניות: פארה חתום, אלמנה בת 50 מנצרת, וסאהר כאלפה מרמאלה. הראשונה מספרת על חייה בנצרת ועל תיקוונה לקבל חזרה את האדמות של המישפחה שהולאמו ב-1948; השנייה מספרת כיצד הצליחה להשיג גט, לאחר מאבק של 13 שנים לקבל את האפטרופסות על שתי בנותיה, וכיצד רק לאחר מכן התאפשר לה להשלים את לימודיה באוניברסיטת ביר-זית.

"מטרת הסרט", כך אומר הבמאי, "היא להביא לתודעת האוכלוסיה הערבית והעולם בכלל את התפקיד החשוב של הנשים בהתפתחות ההיסטורית, ולהצביע על החשיבות שיש לשיחורר האשה בשינוי ושיפור פני החברה הערבית." דרך-אגב, הסרט הוצג במסיגרת פורום הקולנוע הצעיר בברלין, אבל שם הוא נשא לאומיות בלגית-הולנדית, מאחר שאלה שתי הארצות שבהן התארגנה ההפקה ומתוכן מומנה.

בלבד אחרי שהאחים לומיאר פיתחו את מכונת הצילום והתקרנה שלהם. נדמה כאילו נולד והתפתח עם הקולנוע עצמו. ליותו אותו בחבלי ילדותו ולימד אותו את צעדיו הראשונים.

בריאות רופפת. בשנות העשרה שלו עמדה הסיפרות במרכז מעייניו. הוא רצה להיות משורר, אף פירסם כמה סיפרי שירה, לפני שהתנדב לצבא צרפת. למרות בריאות רופפת. כדי להיות נהג אמבולנס. שישה חודשים לאחר מכן הוא היה כבר מאושפז בבית-החולים, שם בילה את שארית זמן המילחמה.

עם סובו לחיים האזרחיים, התקרב ל- חוגי הסוריאליסטים, שהיוו את החלוצים של האמנות באותה התקופה. ברזמנית עשה הכרה ראשונית קרובה עם הקולנוע. זאת בהמלצת אחיו המבוגר, הנרי, שהיה כבר במאי סרטים ניסיוניים. בשלב הרא-

שון היה רנה הצעיר שחקן. הוא החליף את שמו לקלר, והופיע אצל במאים כמו פרוטוזאנוף, גולה מפורסם מרוסיה, או לואי פיידא, המפורסם בבמאי הסרטים בהמשכים, שחי באותו זמן בצרפת. אלא

במאי רנה קלר
השראה לצ'פלין

שהוא לא אהב את המשחק במיוחד והי- מישחק לא אהב אותו. עד מהרה, בהמלצת אחיו, התחיל להת- עניין בבימוי, כאשר מפיקידיד נתן לו אפשרות לערוך נסיון ראשון, סרט שבו התמוגו כמה מן התכונות אשר עתידות היו לאפיין אותו כל חייו: קירבתו למחשבה הסוריאליסטית, אהבו לפאנטסיה המהולה בתום כמעט-ילדותי, חשדנות בפני השתל- טות המדע על האדם, חוש-הומור דק ואנושי ושימוש בחפצים דוממים כאילו היו חיים. שמו של אותו סרט היה פאריס הישנה. הוא סיפר על קרן מיסתורית, המקפיאה את כל תושבי פאריס על מקומם, ועל קבוצת צעירים שנעדרה מן העיר בעת הפעלתה של הקרן, והיא חוזרת לכרך כדי לגלות אותו דומם וקפוא.

בדיחה ענקית. סרטו השני, אנט- ר'אקט, למרות שנמשך בקושי רבע שעה, הוא אחד מאבני-היסוד של הקולנוע, ואולי הסרט המפורסם ביותר שעשה האוונגארד הצרפתי בשנות העשרים. מכוון כבדיחה ענקית, שצריכה היתה להיות מוצגת בהפסקה בין שתי מערכות של הופעת

רבקה נוימן וגר רוד ב"ארף נשיקות קטנות"
מבט חסויים

על-ידי איגוד המבקרים הצרפתי. השבוע מכיל שיבעה סרטים בסך הכל, החייבים להיות יצירה ראשונה או שנייה של הבמאים, ועליהם לסמל התקדמות טכנית או אמנותית הקול- נוע. סרט ישראלי אחד הופיע עד היום במסיגרת זו — סירטו של אורי זוהר, "חור בלבנה".

ישראל - פעמיים

בקאן 1981

בפעם הראשונה בתולדות הקולנוע הישראלי התקבל יותר מסרט אחד לאחת המסיגרות הרשמיות של פסטיבל הסרטים בקאן, שהוא כידוע האירוע הקולנועי המרכזי של השנה. על הצגת "העיט" בתוך "שבועיים של הבמאים" כבר נודע לפני מספר שבועות. עכשיו — מסתבר שסרט ישראלי נוסף, "נשיקות קטנות" של מירה קנאטי, יוצג במסיגרת "מבט מסויים".

על-מנת למנוע בלבולים אפשריים, כדאי אולי להסביר שפסטיבל הסרטים בקאן, שבו מוצגים כמה מאות סרטים, כולל כמה מיסגרות רשמיות. האחת, זאת התחרות הרשמית, שרק בתוכה אפשרת לזכות בפרסי "דקל הזהב", ובה נב- חרים הסרטים על-ידי הנהלת הפסטיבל עצמה. הסרטים בתח- רות הרשמית הם בדרך-כלל בעלי אופי מיסחרי-איכותי, וביניהם הסרטים בעלי היוקרה והפירסום הגדולים ביותר.

הנהלת הפסטיבל היא זו שבוחרת גם את הסרטים שבמיס- גרת "מבט מסויים", שהם בדרך-כלל סרטים יוצאי-דופן יותר, בעלי גוון פחות כללי ופחות מיסחרי מן הסרטים בתחרות הרשמית, אבל בעלי איכויות מיוחדות, שבזכותן כדאי לראותם. לדוגמה, בין הסרטים שהוצגו בעבר במסיגרת זו אפשר לציין את "הדור השלישי" של ריינר וורנר פאסבינדר, ובין הסרטים המוצגים השנה ב"מבט מסויים", לצד סירטה של מירה רק- נאטי, גם סרט חדש של הבמאית הצרפתיה הנוודעת אניאס וארדה.

חשיבות מיוחדת. "שבועיים של הבמאים" היא מיס- גרת שהוקמה במקביל לפסטיבל, אבל בברכתו, בעיקבות האי- רועים של 1968, כדי לאפשר לאיגוד הבמאים של צרפת להציג סרטים הראויים לדעתם לתשומת-לב מיוחדת, וההולכים לאי- בוד בתוך התחרות הממוסחרת יותר. בתוך "שבועיים של הבמאים" מוצגים בדרך-כלל סרטים יומריניים יותר, מסובכים יותר, או סרטים של יוצרים צעירים אשר חשיבות מיוחדת נועדה לעודדם. כמה מן הבמאים המפורסמים ביותר בעולם הגיעו אל הקהל הרחב, לפחות באירופה, דרך "שבועיים של הבמאים", בין השמות אפשר לציין בעבר את מארטין סקורזה, דושאן מאקאבייב, קנת לוך, או מרינל סן. יקי ישוע מופיע זו הפעם השנייה ב"שבועיים של הבמאים", והוא בינתיים הבמאי הישראלי היחיד שהתקבל לשם. "שבוע הביקורת" — גם זו מיסגרת מקבילה, המאורגנת